

2020 – ANUL IORGA, ANUL SĂMĂNĂTORIȘTILOR (III):

dușmanii literari și nebunia lui Eminescu - mândria milei - minte setoasă de a ști ... - a te simți superior? - a căuta interpretarea evenimentelor ...!

Anul Iorga
Anul sămănătoristilor

Eminescu. Un nume simplu, "schlicht"

Așa cum vorbea el, în ritmuri de o muzică îmbătătoare și tainică, oricine dintre cei umili putea să se mîngîie și să se îndemne, să învețe și să fie mai bun: **rostul armonios al lumilor** găsisse încă un glas ...

1850
1889

Când poeziile apăreau, i se răspundea de la București ... **prin hohote de rîs batjocoritoare calificativul injurios de "nenorocit", care se dă cu mîndria milei.**

Eminescu a trăit într-un "turn de fildeș", "nepăsător și rece" ?

a comemora zilele mari ale neamului

Ce a fost la **"24 ianuar"** și ce trebuie să fie azi

A te simți superior ...?

șagunism - tribunism - sămănătorism

prin cultură
un organism social!

Picu Pătrut

Continuăm reproducerea din lucrarea istoricului Nicolae Iorga, "Oameni cari au fost": «Acum treizeci de ani "Convorbirile literare", pe atunci o foaie din Iași, o foaie revoluționară în materie de limbă, de orientare culturală și de prețuire a trecutului și prezentului literar, tipăreau din cînd în cînd, în paginile lor lungărețe, poezii de M. Eminescu. Un nume simplu, "schlicht", subt rînduri iarăși simple, populare, se poate zice, în care se exprimau toate adîncurile tragice și toată gingășia de colori superficiale ale sentimentelor, toată înțelepciunea unei minți cu experiența largă și nenorocită, toată bogăția unui spirit de o vastă și felurită cultură, toată noutatea strălucitoare a unui gînd deprins a străbate pînă la capăt, neînfrîurit și neînfricoșat. Așa cum vorbea el, în ritmuri de o muzică îmbătătoare și tainică, oricine dintre cei umili putea să se mîngîie și să se îndemne, să învețe și să fie mai bun: **rostul armonios al lumilor** găsisse încă un glas omenesc prin care să se învedereze, întru cît e îngăduit aceasta. (...) Cei de aproape, membrii "Junimii" - afară de unul singur - găseau că tînărul sărac, care părea străin în mijlocul lor și a cărui prietenie cu Creangă era legată mai mult prin păharul cu vin și prin gluma rustică, are ceva talent, dar că nu e încă stăpîn pe un scris limpede și că păcătuște în privința limbii și a gustului; ca idei îl găseau cam inapoiat. Ca oameni cu priință pentru dînsul și pentru literatura românească, acești prieteni de o dată pe săptămînă își dădeau osteneală pentru a-i pieptăna stilul, și erau oarecum jigniți cînd îl vedeau că, în

loc de a fi recunoscător, se îndărătnicește. Când poeziile apăreau, i se răspundea de la București – unde unul din corifeii era d-l Hasdeu, plin de un adânc dispreț pentru Eminescu – prin hohote de râs batjocoritoare. Iar omul trecea înainte, înfășurat în platoșa sa de diamante, iscodind neconținut, în cursul zilelor sale singuratice, și aruncând apoi, nepăsător, în urmă aurul uimitor al frumuseții nouă. Într-o zi, nebuni – de nebunia unei boale urâte, de nebunia neamului său fără noroc, de nebunia oboselilor unei munci de gazetar făcută cu prea multă sinceritate, cu prea multă jertfă și cu o uitare așa de desăvârșită de sine însuși, încât dădea dreptul oricui să-l uite. D-l Maiorescu făcu atunci să apară un volum de poezii alese ale lui Mihai Eminescu. În toată țara spiritele romantice ale tinerilor de amîndouă sexe se entuziasmaseră pentru poetul nebun: băietanii și băiețoii își lăsară plete, vorbiră gros, se uitară crunt, împărtășiră cu scumpătate gânduri tenebroase și sentimente oculte, se prefăcură că au halucinații și porniri bolnăvicioase; iar, pe de altă parte, ei strînseră ceva bani pentru a avea dreptul să se numere între binefăcătorii poetului, ale cărui versuri le declamau cu atîta admirație pentru ... sine înșiși.

Dușmanii literari primară, firește, cu alte sentimente noutatea fatală pentru literatura noastră.

În nebunia lui Eminescu ei vedeau ca o sfințire a nerecunoașterii lor. Mintea încîlcită a poetastrului trebuia să fie cuprinsă odată de acest mare întuneric. Unii o spuseră prostește și cinic, alții, mai isteți, dar nu mai puțin bucuroși, nu uitară să adauge de acum înainte, la vorbe de laude care nu le ieșiseră din gură pînă atunci, **calificativul injurios de “nenorocit”, care se dă cu mîndria milei. Acești oameni nu s-au dezmințit nici pînă astăzi.** Dar o generație nouă de scriitori se ridica. Unii se iviră în zodia lui Eminescu și călcară întrucîtva pe urmele lui. Alții scriseră cu totul neatîrnat, arătînd însă cu orice prilej cultul lor pentru Eminescu și căutînd în viața lui norme pentru viața lor artistică, în modul de producție al lui canoane pentru artă. Ei înțeleseră pe Eminescu ca pe un romantic: din voia lui el se despărțise de lume, pe care **“artistul”** - termen importat, cu nouă teorii estetice, din Franța – are dreptul și datoria de a o disprețui, iar, întîmplător, chiar de a o minți, exploata și înșela. Trăise cu toată demnitatea schivnicului într-un **“turn de fildeș”, “nepăsător și rece”,** cum singur s-a zugrăvit. Avea oarecare simpatie pentru vremi de tot vechi, compătimire pentru cei de tot săraci și, încolo, dorise pentru neamul omenesc distrugerea pe care o merită. Scrisese puțin și greu, **amestecînd blestemul pentru realitate în rugăciunile sale către Ideal.** Un zeu sinistru, tăiat în marmură neagră. Cît rău a făcut această concepție - nu se poate spune îndeajuns. Însă iată că ea se dovedește falsă. Se scot la lumină articolele poetului, și se vede că el nu le-a scris pentru pîne, făcîndu-și râs de cei ce i-o dădeau cu o cumpănă prea mică, ci din căldura adevărată a unui suflet ce voia să facă bine, nu sie însuși, nu prietenilor de cafea și berărie, nu membrilor unui cenaclu literar, ci neamului întreg, mai presus de clase și mai presus de hotare. Se destăinuiesc scrieri ale lui pierdute prin ziare, se comunică o sumă de caiete, în care se cuprinde poezia și proza pe care nu le-a tipărit. **“Dar nici nu le-a distrus”, căci el știa bine că sunt în ele diamante** care așteaptă numai ceva mai multă tăietură pentru a străluci deplin. Se văzu astfel că Eminescu, **marele cetitor, era și un mare comunicativ, un foarte harnic scriitor, și se înțelese că el nu s-a născut beteag în aripile voinții sale de a produce,** că aceste aripi au fost frînte prin dușmănie, și mai ales prin acea prietenie neînțelegătoare care le distruge mai sigur. **Un nou Eminescu apărui: minte setoasă de a ști, suflet doritor de a împărtăși altora, inimă**

revărsându-se în bunătate, ochi puternici ținând neconținut idealul. Și tinerii timpului nou, dezmoziți de beția formulelor mizantropice și individualiste, simțind, o dată cu puterile unei rase sănătoase, nevoia de a le exercita pentru izbânda unei culturi adevărate, au primit cu bucurie solia cea bună. **La lupta lor ei au mai găsit un îndemn în icoana curățită astăzi de ceață, a celui mai strălucit reprezentant al minții românești creatoare, în timpurile moderne.** 16 noiembrie 1903». În 15 ianuarie s-au împlinit 170 de ani de la nașterea marelui nostru poet, prozator și publicist, Mihai Eminescu. **Nu s-ar fi impus ca acest an să fie dedicat poetului național al României?** Să revedem cugetarea apărută în nr. 17 din “Sămănătorul” (1906): «**A te simți superior înseamnă a întinde mâna de ajutor celor ce se pot ridica pînă la tine.** X».

La 24 ianuarie se sărbătorește “Mica Unire”; în 2019, Unirea Principatelor Române împlinea 16 decenii de la marea înfăptuire. În 1940, istoricul Nicolae Iorga ținea o conferință pentru Liga Culturală, denumită sugestiv: «**Ce a fost la “24 ianuar” și ce trebuie să fie azi**», cuvântare din care reproducem selectiv: «**Jubiți ascultători**, Liga culturală are o datorie statornică de a comemora zilele mari ale neamului, însă ea introduce totdeauna o notă deosebită de manifestațiile oficiale. Manifestațiile oficiale se repetă, și eu cred că s’ar putea întrebuița mijloacele tehnice admirabile de astăzi pentru ca să nu se mai ostenească nimeni de a spune din an în an același lucru; s’ar înregistra pe plăci și s’ar pune în mișcare aparatul, și astfel s’ar auzi ceea ce cu toată sinceritatea și inteligența a putut spune oratorul de atâtea ori. Noi ne impunem datoria aceasta de a **căuta interpretarea evenimentelor în care s’a cuprins ființa poporului românesc** și care au însemnat izbânda lui într’una din cele mai grele lupte duse vre-o dată de un popor. Interpretările acestea noi le găsim și în cugetarea noastră, care revine neconținut asupra lucrurilor îndeplinite, și în perspectiva deschisă de împrejurări, căci, precum **vremurile noi ne învață să înțelegem vremurile vechi, tot așa vremurile vechi fac să se întrevadă vremurile noi.**

Trecut, prezent, pentru un om și o națiune, aceasta n’ a deosebire, nu există șanț care să le despartă, ci este aceeași viață omenească, și ea se explică prin sine: un moment servește ca explicarea altui moment și apoi ca înțelegere mai bună a tuturor momentelor din urmă. (...)

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2020-anul-iorga-anul-samanatoristilor-iii-dusmanii-literari-si-nebunia-lui-eminescu-mindria-milei-minte-setoasa-de-a-sti--a-te-simti-superior-a-cauta-interpretarea-evenimentelor-149743.html>

În: *Tribuna*, 19 ianuarie 2020